

Rundebordskonferanse – digitalisering av revisjonsprosessen

5. juni ble det i regi av NHH og Revisorforeningen holdt en rundebordskonferanse om digitaliseringen av revisjonsprosessen – «Perspectives on Digitalization of the Audit Process». Konferansen ble avholdt i PwCs splitter nye lokaler i Oslo, Eufemia, Barcode.

Siktemålet var å få bransjen og forskere til å komme sammen og dele kunnskap og diskutere muligheter og utfordringer ved bruk av analytiske verktøy i revisjonen. Deltakerne fikk presentert innlegg av Aasmund Eilifsen og Finn Kinserdal fra NHH, Steve Sutton fra University of Central Florida/NHH og Helen Brown-Liburud, Rutgers Business School.

Bruken av dataanalyser i revisjon

Finn Kinserdal presenterte blant annet en undersøkelse om hvordan bruken av audit dataanalytics (ADA) ble oppfattet i de fem store revisjonsselskapene. Generelt var partnere og managere positive til bruk av ADA og følte de hadde tilstrekkelig kompetanse og/eller fikk nok støtte fra selskapet sitt. Noen av påstandene som fikk høyest score, var blant annet:

- ADA er nyttig for å identifisere risiko
- ADA er nyttig til bruk i substans testing i forbindelse med innhenting av revisjonsbevis
- Sammenlignet med tradisjonelle revisjonsverktøy og prosedyrer,

bidrar ADA-verktøy og prosedyrer til bedre revisjonskvalitet.

Selv om revisorene generelt er positive, viste likevel undersøkelsen at man i liten grad har tatt i bruk ADA enda. En årsak er at det er vanskelig å innhente data hos kundene.

Risiko

Fra andre innlegg og kommentarer fra tilhørerne kom det også frem at det vil ta tid å implementere en del av de digitale verktøyene i revisjonsbransjen. Det har blant annet å gjøre med at det er en viss risiko i forhold til hva regulerende myndigheter (som Finanstilsynet) vil godta og hva de vil kreve av dokumentasjon.

I hvor stor grad revisor må kunne forklare og dokumentere resultater som har fremkommet ved bruk av maskinlæring, kunstig intelligens osv., var et annet spørsmål.

Flere funn og flere avvik

Bruk av større utvalg/alle data resulterer i flere funn av avvik og det er et spørsmål om hvordan disse skal behandles. Helen Brown-Liburud skisserte en løsning som Rutgers Business School forsket på.

Det ble på konferansen også uttrykt en viss bekymring for om automatiseringen vil føre til mindre forståelse for viktige prosesser – spesielt blant yngre og mindre erfarne revisorer.

Bisnode – temperaturmåler

www.bisnode.no

	Siste måned	Nest siste måned	Endring i %	Sml. med 1 år tilbake	Endring
Konkurser	473	534	-11,4 %	526	-10,1 %
Tvangsavviklinger	335	121	176,9 %	388	-13,7 %
Nyregistreringer	15 107	15 090	0,1 %	16 149	-6,5 %
Antall anmerkninger	1 756 548	1 758 575	-0,1 %	1 645 753	6,7 %
– Personer m/anmerkninger	261 977	264 584	-1,0 %	257 124	1,9 %
– Foretak m/anmerkninger	55 335	54 935	0,7 %	52 534	5,3 %

Siste måned= 7.5.-12.6 Nest siste måned=28.3.-6.5. 1 år tilbake= 7.5.2018-12.6.2018

Kilde: Bisnode

Merverdiavgiftsfritak for elektroniske tidsskrifter og bøker

Regjeringen foreslår å innføre fritak for merverdiavgift for elektroniske tidsskrifter og bøker fra 1. juli 2019. For å avgrense fritaket foreslås det at det skal være anledning til å ha moderate innslag av annet innhold enn trykt skrift og stillbilder, for eksempel innslag av lyd og video. Det vil ikke bli stilt krav om at det må foreligge en trykt utgave av det elektroniske tidsskriftet eller den elektroniske boka. Også strømming og nedlastning av lydbøker vil omfattes av fritaket.

Regjeringen foreslår ikke lenger at samleabonnement skal behandles som avgiftspliktig. Det fastholdes imidlertid at det skal være krav om fast utgivelsesplan og nummerering, og at fritaket ikke skal omfatte dynamiske elektroniske publikasjoner som blir endret fortløpende. Endringer eller oppdateringer utover retting av feilskrift og lignende vil etter forslaget innebære at tidsskriftet blir avgiftspliktig.

Andre avgiftsmessige endringer

- Regjeringen foreslår å fjerne engangsavgiften for kjøretøy over 20 år
- Regjeringen foreslår å redusere engangsavgiften for motorsykler
- Regjeringen foreslår redusert alkoholavgift for sider og lignende fra små bryggerier

Skattefunn skal ikke avskjæres for kriserammede foretak for 2018

I et brev til Skattedirektoratet skriver Finansdepartementet at de ikke har noe å innvende mot at Skatteetaten unnlater å ta opp spørsmålet om Skattefunn for kriserammert virksomhet for skattleggingsperioden 2018.

Dette betyr at Skattefunn likevel ikke vil bli avskåret for foretak som oppfyller vilkårene for å regnes som «kriserammert» etter EU-forordningen for inntektsåret 2018. Skattefunnskjemaet (RF-1053) kan dermed sendes inn også for disse foretakene.

Hvordan praktiseringen blir for 2019, er ikke avklart.

Strammer ytterligere inn på naturalytelsesreglene

Skattedirektoratet har utgitt en ny veiledning om de nye reglene for naturalytelser fra 2019. På flere punkter er den nye veiledningen strengere enn det som tidligere har vært uttalt.

I tillegg har Skattedirektoratet også kommet med en egen uttalelse som inneholder 55 spørsmål og svar på ulike konkrete praktiske spørsmål.

Den nye veiledningen erstatter Skattedirektoratets prinsipputtalelse fra 15. november 2018. Der den nye veiledningen innebærer en innstramming, skal den nye forståelsen først få virkning fra 7. mai 2019, presiserer direktoratet.

Foreslår endringer:

Øker sykepengene til selvstendig næringsdrivende

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår å øke kompensasjonsgraden for sykepenger til selvstendig næringsdrivende fra 75 til 80 prosent av sykepengegrunnlaget.

Mens arbeidstakere får 100 prosent sykepenger, har selvstendig næringsdrivende i dag rett til sykepenger med 75 prosent av sykepengegrunnlaget. Forslaget innebærer at selvstendig næringsdrivende får rett til sykepenger med 80 prosent av sykepengegrunnlaget. Det foreslås at endringen skal tre i kraft fra 1. oktober.

Selvstendig næringsdrivende kan mot særskilt premie tegne forsikring for å få en bedre dekning av sykepengegrunnlaget. Som en følge av ovennevnte forslag foreslås det også en endring av forsikringsbestemmelsene slik at en selvstendig næringsdrivende mot særskilt premie kan tegne forsikring for å få rett til dekning med 80 prosent av sykepengegrunnlaget, i stedet for 75 prosent, fra første dag.

Sjur Gaaseide ny toppsjef i Deloitte Norge

Gaaseide, som leder Deloitte konsulentvirksomhet i Norge og Norden, overtar etter Aase Aamdal Lundgaard, som har vært Deloitte toppsjef i åtte år.

Utvalg foreslår økt moms

Utvalget som har sett på muligheten for å forenkle merverdiavgiftssystemet med å redusere antall merverdiavgiftssatser, anbefaler at dagens reduserte momssatser og nullsatser avvikles i to trinn over en periode på maksimalt tre år.

Det foreslås som første trinn å:

- Avvikle den reduserte satsen for matvarer – øke fra 15 til 25 prosent
- Innføre moms på 12 prosent på flere varer og tjenester med nullsats, blant annet:
  - Aviser, tidsskrifter og bøker
  - El-biler
  - Gravferdstjenester

I trinn to (i løpet av maksimum tre år) foreslås det å:

- Øke lav sats fra 12 til 25 prosent
- Redusere høy sats fra 25 til 23 prosent (her er det delt innstilling – flertallet ønsker 23 prosent mens mindretallet ønsker å beholde 25 prosent)

Det er beregnet at forslaget vil gi staten netto merinntekter på 25 milliarder kroner årlig.

Politisk urealistisk forslag

Revisorforeningen mener at forslaget er politisk urealistisk og derfor irrelevant.

En økning av matmomsen fra 15 til 25 prosent er usosial og vil ramme lavinntektsgruppene uforholdsmessig hardt, i tillegg til at det også sterkt vil bidra til økt grensehandel. Det vil igjen kunne ramme mange norske arbeidsplasser, sier adm. direktør Per Hanstad i Revisorforeningen.

Utvalgets argument om at erfaringen fra andre land viser at avgiftsøkninger ikke fullt ut vil bli kompensert i økte priser til forbrukerne, vil også måtte bety at de aktuelle bransjene som i dag har lavere merverdiavgiftssatser, vil sitte igjen med ytterligere redusert inntjening.

Det kan også stilles spørsmål ved utvalgets påstand om at dagens system med ulike satser påfører virksomhetene betydelige administrative byrder. Moderne teknologi har gjort at dette problemet i stor grad er løst og de eventuelle gjenværende kostnadene mener selskapene det gjelder, absolutt er til å leve med.

Forslaget om en to-trinns økning av momssatsen på varer og tjenester som i dag har nullsats, først til 12 og deretter til 25 prosent, er det også vanskelig å se fornuften i. Dette vil svekke konkurransesituasjonen for næringene som rammes, og kunne sette tusenvis av arbeidsplasser i fare, sier Hanstad.

Vil oppheve gunstige verdsettelsesregler for aksjer

Finansdepartementet foreslår å oppheve adgangen til å verdsette ikke-børsnoterte aksjer i nystiftede selskaper til summen av aksjenes pålydende og overkurs.

Finansdepartementet vil foreslå endringer i formuesskattereglene for ikke-børsnoterte aksjer. Den viktigste endringen er å oppheve skatteloven § 4-13 første ledd, slik at også aksjer i nystiftede ikke-børsnoterte selskaper skal verdsettes etter skatteloven § 4-12 andre ledd, det vil si basert på de underliggende verdiene i selskapet (skattemessig formuesverdi) 1. januar i skattefastsettingsåret.

Bakgrunnen for forslaget er at gjeldende regelverk åpner for uønskede tilpasninger. I tillegg bør likeartede formuesobjekter verdsettes likt så langt det er mulig. De foreslåtte endringene vil gi en mer ensartet og rettferdig verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer.

Forslaget sendes på høring med høringsfrist 31. juli 2019. Etter forslaget skal de nye reglene få virkning fra og med inntektsåret 2019.

LUNCH

SAF-T-løsninger klare til høsten

Leverandørene av regnskapssystemer ser ut til å ha bra kontroll på utviklingen av løsninger som kan gjengi elektronisk bokførte opplysninger i standardisert format (SAF-T). I første omgang er det stort sett snakk om løsninger for rapporteringsformål og konvertering.

Dette spurte vi om

1. Hvor langt er dere kommet i implementeringen av SAF-T?
2. Når vil dere lansere import- og eksportløsning for deres brukere slik at de kan teste før kravet om levering av filer i SAF-T-formatet trer i kraft?
3. Hva må deres brukere gjøre for å være compliant med SAF-T-formatet? Er ev. alt håndtert av dere?
4. Er det forskjell på om kunden bruker en ekstern regnskapsfører eller ikke?
5. Legges det opp til at SAF-T-filen kun blir en fil som produseres for rapporteringsformål, eller legges det opp i programmet til at den kan brukes på annet vis, som for eksempel til analyseformål?

Vi har spurt noen av de største leverandørene av regnskapssystemer om hvordan de ligger an med løsninger som kan gjengi elektronisk bokførte opplysninger i SAF-T-format og hva dette kan ha å si for brukerne.

UNI Micro er det eneste selskapet som opplyser at de allerede har implementert SAF-T i sine programmer, Uni Økonomi V3 og Uni Economy, både for import og eksport. Brukerne kan derfor allerede nå kjøre tester.

Duett forventer å starte implementeringen etter sommerferien og vil blant annet på sine kundeseminarer for regnskapsførere i september forberede kundene på løsningen.

PowerOffice oppgir at løsningen for eksport er kommet veldig langt, men ennå ikke satt i drift. Selve lanseringen av SAF-T vil skje i løpet av fjerne kvartal i år.

Tripletex har tilrettelagt for SAF-T-kodene, og starter analysen av den totale oppgaven i disse dager. De vil til

høsten fokusere på eksport i første versjon, og deretter se på import.

Visma Descartes, Visma Descartes Analyse og Visma Byrå Periode & År planlegger implementering i tredje kvartal. Visma Mamut har ikke startet utviklingen av SAF-T i Visma eAccounting ennå, men legger også planer for implementering til høsten.

24SevenOffice oppgir å være på god vei i implementering av SAF-T-Regnskap og har kjørt lukket betatesting for import i et drøyt år. Det åpnes for testing av SAF-T-import i løpet av juli, mens det er en målsetting å åpne for eksport i løpet av august.

Hva brukerne må gjøre?

Om leverandørene av regnskapssystemene holder det de lover, vil brukerne merke lite av endringene som blir gjort i forhold til SAF-T. En gjennomgangsmelodi er at stort sett alt håndteres av leverandørene og at brukerne i stor grad behøver å gjøre lite eller ingenting. Duett og 24SevenOffice nevner at typiske forskjeller fra andre

De fleste regnskapsleverandørene starter implementeringen av sine SAF-T-løsninger etter sommerferien.

systemer (ulike datatyper f. eks.) håndteres gjennom mapping-løsninger som kundene styrer selv.

Leverandørene skiller heller ikke på løsningene i forhold til om kundene selv utarbeider sine regnskaper eller bruker eksterne regnskapsførere.

Rapportering og konvertering

Alle leverandører har i utgangspunktet først og fremst laget en løsning for rapporteringsformål og konvertering. Visma legger opp til importmulighet for å kunne gjøre analyse av tallmaterialet fra egne og andre ERP-løsninger som kan eksportere til SAF-T.

24SevenOffice sier at Kunder kan (med datoselektering og ulike filtreringsalternativer) når som helst eksportere data i SAF-T-regnskapsformat og bruke dataene til ønsket formål.

Vi regner med at dette også i stor grad blir mulig i andre løsninger og at det vil utvikles andre bruksområder etter hvert som SAF-T-rapporteringen kommer i gang.

Hvorfor er få nå

På DnR-dagen snakket Marius Holm, daglig leder i Zero, om hvorfor næringslivet er så viktig for å nå bærekraftsmålene.

Bærekraft og revisjon – startskuddet har gått!

På DnR-dagen 6. juni var tema bærekraft og revisors rolle. En rekke foredragsholdere belyste utfordringene og hvorfor næringslivet og revisor har en betydelig rolle å spille for at vi som samfunn skal kunne nå FN's bærekraftsmål.

DnR-dagen ble streamet, og for de som ikke hadde anledning til å være til stede fysisk eller følge direktesendingen, finnes opptakene på revisorforeningen.no

Finansdepartementet foreslår endringer i Skattefunn

Det foreslås bl.a. å sette fradragsatsen til 19 prosent for alle, øke timesatsen til kr 650 og at denne satsen også skal gjelde for kjøp av tjenester fra nærstående.

Forslaget er en oppfølging av evalueringen fra Samfunnsøkonomisk analyse AS som ble overlevert til Finansdepartementet 2. juli 2018. Det er også tatt hensyn til innspill fra Skattedirektoratet og Forskningsrådet for å redusere faren for misbruk av og tilpasninger til ordningen.

Hovedpunktene i forslaget er:

- Det innføres krav om at FoU-medarbeider og bedriftens prosjektansvarlige signerer timelistene løpende.
- Det innføres krav om å fremlegge prosjektrekneskap og grunnlagsdokumentasjon fra underleverandør.
- Fradragsretten begrenses til kjøp av FoU-tjenester fra land innenfor EØS.
- Det skal ikke gis fradrag for forskningstjenester som omsettes (oppdragsforskning). I dag gjelder dette unntaket bare for forskningsinstitusjoners oppdragsforskning.
- Fradragsgrunnlaget for FoU-prosjekter utført av forskningsinstitusjoner reduseres fra 50 til 25 millioner kroner.
- Fradragsprosenten settes til 19 prosent for alle bedrifter.
- Den maksimale timesatsen økes fra kr 600 til kr 650.
- Maksimal timesats skal også omfatte innkjøpte FoU-tjenester fra nærstående. Som nærstående menes de samme som omfattes av begrepet nærstående etter rentebegrensingsregelen i skatteloven § 6-41.
- Omleggingen samlet sett skal bli om lag provenynøytral.

Forslaget er sendt på høring. Høringsfristen er 2. august 2019. Departementet tar sikte på at endringene skal få virkning fra og med inntektsåret 2020.

Veien videre for revisjonsstandarder for små foretak

Arbeidet med bedre tilpassede standarder for revisjon av små foretak, som Revisorforeningen og de øvrige nordiske revisorforeningene lenge har vært pådrivere for, har nå skutt fart på internasjonalt plan. På en konferanse i mai, arrangert av den internasjonale standardsetteren IAASB, var det enighet om at dette er en utfordring som det må finnes en snarlig internasjonal løsning på.

I 2015 lanserte Revisorforeningen sammen med Nordisk Revisorforbund (NRF) et forslag til en egen standard for revisjon av små foretak. Dette ble gjort som et ledd i arbeidet med å få frem standarder som er bedre egnet for

revisjon av små foretak enn det ISA-ene er. Dette ble gjort fordi vi mener at revisjon er en verdifull tjeneste også for små foretak, forutsatt at det lages standarder som er tilpasset og mer relevante for revisjon av disse selskapene.

Betydelig internasjonalt engasjement

Forslaget høstet både ros og skapte også et betydelig internasjonalt engasjement. Det viste seg imidlertid at det ville bli vanskelig å få aksept for en nordisk løsning, og flere høringsin-

På vei mot en internasjonal standard?

stanser mente det var avgjørende å få til en internasjonal løsning for å kunne få til en vellykket implementering. Arbeidet gikk derfor over i en ny fase der målet var å få IAASB til å sette temaet på sin agenda. IAASB etablerte i 2017 en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å utrede problemstillingen og som nå har kommet med et diskusjonsnotat om mulige løsninger for å ta tak i utfordringene ved bruk av ISA-ene på revisjon av små foretak.

Dette kan lastes ned fra: ifac.org/publications-resources/discussion-paper-audits-less-complex-entities. IAASB sendte diskusjonsnotatet på høring i slutten av april med høringsfrist i september.

Vi har de siste to årene også sett at stadig flere land har utarbeidet eller vurderer å utarbeide egne standarder for revisjon av små foretak. Samtidig har ISA-ene i den samme perioden blitt stadig lengre, mer komplekse og vanskeligere å anvende på revisjon av små foretak.

Utfordringer ved bruk av ISA-ene

I diskusjonsnotatet trekker IAASB frem følgende utfordringer ved anvendelse av ISA-ene på små foretak:

- Språkbruken og prinsippene i ISA-ene – standardene har blitt mer og mer detaljregulerende og i mindre grad prinsippbaserte. I tillegg brukes et språk som utydeliggjør kravene

og som i tillegg er utfordrende å oversette. Dette fører også til uklarhet om hva som egentlig kreves.

- Lengden på ISA-ene – innholdet er så voluminøst at det kan være utfordrende å få tak på hva som egentlig er krav i standardene
- Dokumentasjonskrav – omfattende krav, men også manglende klarhet i hva og hvor mye som skal dokumenteres
- Uklarhet når det gjelder hva som kreves at skal gjøres og hvorfor
- Manglende praktisk veiledning for bruk av standardene
- Områder og enkeltstandarder som trekkes frem som spesielt utfordrende: Risikostandarden (ISA 315), Misligheter (ISA 240) og Regnskapsestimater (ISA 540)

IAASB ønsker å være åpne for alle mulige løsninger på disse utfordringene og skisserer følgende alternativer i notatet:

- Skrive om alle ISA-ene med et «Think small first»-prinsipp som utgangspunkt
- Utarbeidelse av en egen standard for revisjon av små selskaper
- Utarbeidelse av ytterligere veiledning for hvordan ISA-ene kan anvendes ved revisjon av små selskaper

Det haster å finne gode løsninger

Arnold Schilder, leder i IAASB, uttaler i forordet at det er helt nødvendig å

finne en avklaring raskt, men at det trolig ikke finnes noen «quick-fix» på disse utfordringene. Samtidig er det viktig at løsningen er balansert slik at det ikke går ut over revisjonskvaliteten.

Det er ikke tvil om at det nordiske engasjementet i denne saken, inklusive standarden som ble sendt på høring i 2015, har vært avgjørende for at denne problemstillingen nå er på den internasjonale agendaen.

Adm. direktør Per Hanstad, Revisorforeningen

Internasjonal konferanse i Paris

I mai var diskusjonsnotatet fra IAASB hovedtemaet på en konferanse i Paris med deltakere fra hele verden. På konferansen var det tydelig at utfordringen med anvendelse av ISA-ene for revisjon av små foretak er globale og at det haster å finne gode løsninger. Antall land som har utarbeidet eller vurderer å utarbeide en egen standard, er stadig økende, men også fra disse landene kom det frem at det primære ønsket er en internasjonal løsning.

Høringsfristen på diskusjonsnotatet er 12 september. Har du tanker og innspill til dette, kan du sende disse til: kai.morten.hagen@revisorforeningen.no